

POSUDEK

PROF.DR.M.BALABÁNA

na diplomovou práci

JIRÍHO ZEDNÍČKA: Alláh a Bůh křesťanů

Máme s muslimy stejného Boha?

Diplomová práce (DP) Jiřího Zedníčka (JZ) vypracovaná pro obor religionistika, vedoucí práce M.Balabán, přijatá 11.9.2007, čj. 15/07 Trojanová, opatřená anotací (česky i anglicky), má 82 stran, včetně Seznamu literatury (s.77-79) a dvou příloh (s.80-82). Seznam literatury ukazuje, že JZ se opíral o obecné (hermeneutické) práce Balabánovy a Hoškovy, hloubkové vrty Kellerovy, figuruje zde znalec sekt Vojtíšek, religionisté (Eliade) a zvláště znalci islámu, jako jsou L.Kropáček, Mendel, Müller aj. V pozadí jsou závěry brněnské religionistické školy (Pavlincová, Slovník), práce novozákoníků (P.Pokorný), učebnice filosofie (Störig) atp., slovníky různého druhu, souhrnné práce o islámu (Izedbegovič aj.) i závažný projev Benedikta XVI. Všecky tyto publikace jsou dostupné v českém jazyce, není tu žádný cizojazyčný titul, což v jistém smyslu vrhá trochu stínu na DP JZ, ale závažná vada to není.

Rozvrh práce udává Obsah (s.7-8 – dole neoznačeno). Příjemnou skutečností je, že autor DP podává nejprve přehled předislámského náboženství Arabů, včetně významného vlivu křesťanství a židovství v předislámské Arabii (ne Arábii - s.11-17). JZ se dal, oprávněně, přesvědčit, že křesťanství sehrálo v tomto regionu ideově významnější roli než židovství. Započítání arabských zvyků (zvl. z židovského i křesťanského hlediska pozitivních) umožňuje přistoupit (i když s opatrností) na brunnerovské „navazování“ v ideově náboženské oblasti. Fenomén káhinů a hanífů má přibližné podoby nebo obdoby v Izraeli, zvláště v jeho starších dějinných fázích. I toto zjišťující připomenutí diplomandovo je velmi cenné. Také jakýsi životopis Muhammadův je pečlivý, cenné je zjištění, že Muhammad zpočátku nezamýšlel založit nějaké nové náboženství (s.20). Zde mohl JZ „dopustit“ odvážné paralely s Ježíšem. Dostí na tom, že Prorok „dospěl“ k monoteismu. Zde mohl Zedníček podotknout, že islám představuje nejčistší ze všech tří monoteismů. (Židovství je „zamořeno“ mesianismem, křesťanství metafysicky podbudovanou christologií.) Dobře je v práci zachycen laický a politický rozměr „ummy“ (s.25). Rozchod s židovstvím byl patrně nezbytný. JZ mohl opět připomenout paralelu: rozchod křesťanství s židovstvím. Muhammad zaujal v jistém smyslu paralelní stanovisko jako apoštol Pavel. Vykreslení rozdílů mezi sunnou a ší'ou (s.35) mohl být vykreslen podrobněji; mohly být uvedeny paralely z oblastí křesťanství (západní a východní křesťanství) nebo i z jiné religiózní zóny. Kapitola o Koránu (správněji Kuránu) (s.37nn) je téměř vzorná. Korán je kniha nejen „nebeská“, nýbrž rovnou božská, je to čiré slovo Boží, jakákoli interpretace je per nefas. Být na místě diplomanda. odvážil bych se možná teze, že právě zde, v pojetí Koránu jako kusu božna, je onen kámen úrazu blokující skutečné „narovnání vztahů mezi islámem a křesťanstvím“ (popřípadě židovstvím).

Sem bych těsněji připojil i **pojetí Boha**, který není přístupný upřímnému lidskému poznání, natož nějakým emocím srdce. V podkapitole Sufismus (s.53n) informuje JZ o souvislosti islámského (ší'itského) mystického hnutí (či proudu) a jeho iniciačního spouštěče, jímž je podání o tajemné Muhammadově noční cestě z Mekky do Jeruzaléma a jeho „nanebevstoupení vzhůru přes sedm nebes až k Bohu“ (s.53); zde je zdůvodnění přímé (neprostředkované) cesty k Bohu, je to v jistém smyslu „následování nanebevstoupivšího Muhammada“ (můj výraz). Tady by neškodilo malé srovnáníčko s nanebevstoupením Ježíšovým podle evangelií.

Striktní režim islámské víry nebyl protiracionální: „Na základě podnětů z Číny a Indie muslimští učenci rozvinuli také matematiku a řadu technických vynálezů“ (s.55) Prokázal se velký smysl pro filosofii. Překládána byla řecká filosofická díla (Aristotelova, Platónova a jiných) do latiny. Muslimové mají smysl pro racionalitu; na to se snaží – jakoby až trochu horečně – navázat Benedikt XIV. Zde mohl autor DP uplatnit (či prozradit) své mínění, má-li tento papežův přístup za kompatibilní s optikou biblického Evangelia.

Kapitola Věrouka (s.59nn) s jednotlivými (standardnímu) věroučnými větami. V učení o hříchu (s.63) je patrný jistý optimismus: každý člověk byl při stvoření vybaven „pravým náboženstvím“ (tak JZ), má zdravé jádro a je „vnitřním řízením“ uváděn na cestu k Bohu. Nemůžeme říci, že Bůh nikomu neodpustí. Žádné vyhnání z Ráje, optimismus je tu na místě, i v okamžicích našich pádů.

V podkapitole Etika (s.66-67) je doporučována „uměřenost a volba střední cesty mezi extrémů“ (s.66), desatero ve smyslu Ex 20 tu není, je tu však řada mravních požadavků (například neutiskovat sirotky); někde je rigoróznost v křesťanském smyslu otupena; verbální lež v čase ohrožení může být namístě.

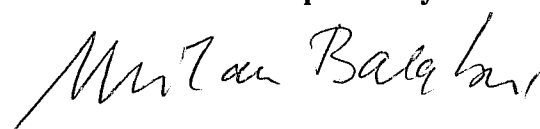
Islám se nepovažuje za výlučně pravdivé náboženství, je však lepší, poněvadž napravuje židovské i křesťanské zatemnění (můj výraz – mb). Ježíš má v islámu místo vysoké, jen Muhammad je svou osobou i autoritou výš. Ježíšovi je však upíráno boží Synovství, i když je Muhammadovým předchůdcem; ukřižován byl místo Ježíše někdo jiný (s.69n). „Trojiční hra s pojmy“ je striktně odmítnuta. Eschatologie muslimů je sousledná s eschatologií křesťanskou. V Závěru (s.74-76) je přijímána i odmítána společná budoucnost abrahámovských náboženství. Kuschel (*Spor o Abrahama*) má za to, že každé ze tří monoteistických náboženství vnáší do „monoteistické ekumény“ (můj výraz – mb) svůj osnovný důraz. Proto se JZ dost kloní k závěrům katolického velkostratéga Hanse Künga (*Křesťanství a islám*), který červeně podtrhl to **společné**. Poslankyně evropského parlamentu Jana Hybášková nevidí největší úskalí v dogmatické nesrovnatelnosti: jde spíše o pojetí moderního státu a sekularismu. Hybášková trvá na oddělení státu od církve (v muslimském případě od ummy).

Na otázku, kterou si sám stanovil jako téma, autor přehledné práce neodpovídá. Je však pro „otevřený postoj“, dialog a sebeomezení ve věcech, jež mohou být shledány druhořadými. Na to, zda máme jednoho Boha zatím s určitostí odpovědět nelze. Ale jednou to mižné bude.

Po formální stránce je DP JZ v pořádku. Ruší některé (stále stejné) gramatické chyby, nejčastěji „i“ místo „y“ (např. na s.17 „existovali židovské osady“, na s.31 „arabské kmeny...přistoupili“, někde naopak, na s.75 „Alláhovy vyznavači“; komické jsou na s.66 „polední motlitby“, správně: modlitby. Jinak je DP skoro bezchybná a graficky dobře provedená.

HODNOCENÍ

DIPLOMOVÁ PRÁCE Jiřího Zedníčka je dobře formulovaná studie o velice závažném tématu, a to nejen teologickém, nýbrž i psychologickém, sociálním a v neposlední řadě politickém. Někdy se zdá, že Zedníček, náš nadějný vojenský kaplan, podává jen deskripci (byť pečlivou), jindy jsou zde přesahy k vlastním úvahám. Práce však není jednoznačně objektivní, proto bych nespíchal s nejvyššími klasifikacemi a přistál bych nejspíš na hodnocení B-C.

V Praze 12.9.2007

Milan Balabán